

EEN TOCHT DOOR HET KARANG-GEBERGTE.

Het dalen bleef aanhouden, we moesten voor den laatsten steilen klim ongemerkt flink omhoog gekomen zijn om zoo lang maar naar beneden te gaan. En toch waren we niet zoo verbazend hoog. Toen we namelijk op de versche hoema stonden hadden we een vrij uitzicht op den eigenlijken Gg. Karang, die nog onbereikbaar ver weg leek en waartegen we als vanuit een diep dal opkeken. Op dien rug zijn we toen dien dag ook niet meer gekomen.

Tegen een uur of vijf in den namiddag kwamen we aan den boschrand, daarna natuurlijk weer in het secundaire bosch van vroegere hoema's en dan in het dorpje Tjileuwi, waar plotseling al onze begeleiders tot gidsen werden, eindelijk waren ze weer op bekend terrein. Een kleine pauze werd gemaakt, de koelies moesten weer eenige versterking genieten om den verderen tocht te kunnen volbrengen.

Even buiten de kampong werd ons het huis gewezen van den tjamat van Loeloet. Heel langzaam naderen we langs een onmogelijk pad, intens vuil, zeer smal tusschen ruwe alang-alang door, terwijl het midden over een finke handbreedte uitgediept was, waarschijnlijk het spoor van het sleepen van onrechtmatig verkregen hout. Het loopen maakte dit geultje uiterst moeilijk en vermoeiend. Behalve een paar grassen en een witte aardorchidee leverde dit terrein niets meer op.

Op een gegeven oogenblik was het huis, dat als baak dienst deed uit het oog verloren. Bij navraag bleek, dat we toen langs een ander weggetje rechtstreeks naar onze pondok konden komen. Ook de afstand viel mee, het moest nog slechts twee paal verwijderd zijn. Met vernieuwden moed werden de vermoeide ledematen in beweging gesteld. Het begin voerde ons beneden langs zeer hooge kalkkrotsen, die steil uit het vrij vlakke terrein oprezen. Na eenig zwoegen over zeer smalle galengans kwamen we zoowaar aan den „grooten weg” naar de Goeha Gadjä. Nu werd er pas inspanning vereischt van ons, vermoeid als we reeds waren. De weg ging constant omhoog. We kwamen aan in een welvarend dorp, waarvan we de huizen telkens voor onze tijdelijke woning aanzagen, doch even vaak was het mis, en altijd moesten we verder. Maar tegen half zeven, toen het begon te schemeren, hadden we de laatste schreden afgelegd en stonden we aan den rand van de grootste grot van dit hollenrijke kalkgebied. En vlak daarnaast stond ons hotel.

We werden voor onze laatste krachtsinspanning rijkelijk beloond. De zwaluwen begonnen juist terug te keeren van haar dagelijksche zwerftochten over ongelooflijk groote afstanden, terwijl de vleermuizen het hoog tijd schenen te vinden op het vangen van nachtinsekten uit te gaan. We zagen een donkeren put, een gapenden afgrond, waarin niets meer te onderscheiden viel. Vlak onder den zuidelijken bovenrand fladderden de vleermuizen uit het binnenste der aarde, scheerden over de opening heen en verdwenen dicht over de aarde om later weer meer naar boven te gaan, haar jachtterrein. Het meest indrukwekkend was er evenwel de intocht der salanjanen. Van boven de dorpsboschjes zagen we ze van alle kanten verschijnen als zwarte stipjes, die bij het snelle naderen tot veel grootere dotten werden, die steeds elkaar naderden tot er wolken van vogels ontstonden, wolken als van een onweer, vol onrust. Blicksemsnel schoten de scherpe vogellichamen in groote kringen boven het afgezette terrein van hun gebied, waardoor de zwarte onweerskoppen geen enkel oogenblik op één plaats verbleven, het was een onophoudelijk komen en gaan in sneltreinvaart. Bij honderden tegelijk was het alsof ze boven den gapenden mond van

een giftige dampen uitstootend monster naar beneden vielen, een vleugelslag was niet meer te bespeuren, het lichaam reeds gaf niet meer dan een indruk als van een vage wollige band, de vleugels waren etherisch doorzichtig geworden. Ze vielen door de uittrekkende zwermen van de nachtdieren heen, elk afzonderlijk beest scheen zijn eigen weg op een bepaald oogenblik te hebben voorgeschreven, waarop geen der anderen het waagde te komen. Geen enkele botsing, alles scheen volgens vaste regels te gaan.

Ons drieën, plotseling opgetreden hindernissen, konden ze op hun snelle vaart toch onderscheiden, geen van de duizenden dieren vloog tegen ons op, al was het bijwijken dat ze rakelings langs onze gezichten kwamen.

De vleermuizen minderden sterk in aantal, doch het vogeltal nam steeds toe, zonder dat er bij de in de lucht verduisterende massa's boven onze hoofden van een vermindering ook maar iets te bespeuren viel. De reservisten, die de sterk gedunde troepen weer aanvulden kwamen in de meer gevorderde schemering ongezien. Steeds meerdere tegelijk vielen de salanganen binnen, hun voor het oog onzichtbaar vleugelbewegen veroorzaakte krachtige luchtstroomen in de opening. De varens en enkele struiken, die den ingang nog vernauwden, gingen eerst zachtjes bewegen als door een zuchtje in beweging gebracht, maar aldra gingen ze heen en weer als door heftigen wind bewogen.

We hadden geen oogen genoeg om dat alles op te nemen, en geen woorden genoeg om onze bewondering te uiten. Met woorden laat zich in de verste verte niet weergeven, wat er te zien valt als in den tijd van een half uur eenige honderdduizenden vogels in de grotopening verdwijnen. En dan het probleem, hoe al die vogels in het pikdonkere in het samenstel van kamers van dit grottencomplex den weg vinden, en temidden van de dicht opeengebouwde nesten het eigen huisje weten op te zoeken. Daar faalt ons begrip. Van de vleermuizen vinden we het niet vreemd meer, over haar vermogen om zonder eigenlijk te zien te midden van allerlei obstakels hun weg te vinden wordt ons op school zooveel verteld, dat we dat als van zelf sprekend aannemen. Doch van de nog zoo weinig bekende salanganen, die aan zulke bepaalde terreinen voor haar nestbouw zijn aangewezen waardoor ze slechts aan enkele personen iets nader bekend zijn, lijkt dit ons uitermate vreemd. Trouwens heel het leven van deze interessante beestjes is eigenlijk een groot vraagteken. Waaruit bouwen ze hun nest op? Dat ze daarbij gebruik maken van een speeksel is niet verwonderlijk meer, daar we dat bij de in het daglicht arbeidende huiszwaluw ook kennen. Doch wat is het overige, of is het het eenige? Deze nestjes zien er onooglijk uit, als ze door de plukkers naar boven worden gebracht, vuilbruin en vuil door veertjes en andere verontreinigingen. Het kost een heel geduldwerk voor ze van al dit vuil zijn gezuiverd en voor het verkoopen aan den smullenden Chinees gereed zijn.

De halvemaanvormige nesten zijn behalve met den binnenrand met de zoogenaamde voetjes aan de kalkwanden bevestigd, op de manier als een spier aan een been is gehecht. Juist op den overgang van voetje in het nest worden nog al eens inwendige roode vlekken waargenomen, die bij een symmetrische ligging een extra cachet geven aan deze lekkernij.

De mannetjes hebben voor zich zelf een nest, terwijl het wijfje en de jongen in een grooter soort een rustplaats vinden. De jongen worden geheel in de diepste duisternis grootgebracht. Hoe moeten deze het vliegen leeren, waar ze nooit de bewegingen der ouders kunnen waarnemen. Een nieuw raadsel!

Eindelijk waren de vogels alle binnen. Onderwijl was het geheel donker geworden, en werd het de hoogste tijd om onze ledematen de noodige rust te geven, en met behulp van ons personeel een warme kop koffie en een bord warme spijs in gereedheid te brengen.

Den volgenden ochtend waren we bijtijds wakker om het uittrekken van de zwaluwen te zien, de laatste nachtinsekten-jagers kwamen nog binnenfladderen, zonder de snelheid en zekerheid der sierlijke zwaluwen.

Uit de bovenste opening kwamen thans de salanganen gestormd, in rechte lijnen trokken ze de lucht in en verdwenen onmiddellijk uit het gezicht. Ieder scheen haar eigen weg te gaan, groote troepen werden er ten minste niet gevormd. Vlak tegenover deze uitvliegpoort stonden we van het schouwspel te genieten. Met schrik dachten we wel aan de talrijke scherpe snavels, die bliksemsnel van uit de nog donkere diepten op ons toe schoten, doch geen gevaar, al konden de beesten ons alleen op het allerlaatste moment waarnemen, toch hadden ze nog gelegenheid genoeg om een snelle zwenking uit te voeren en om ons heen weg te komen. De begroeiing van den rand kwam weer in hevige beroering. Maar nu ook door andere oorzaak dan door den slag van die duizenden en nog eens duizenden vleugelparen. Een groote twijg die midden voor de opening naar beneden hing werd herhaalde malen geraakt, de schokken ervan waren er het duidelijkste bewijs van, al konden onze oogen nooit met zekerheid uitmaken of de vogels er werkelijk tegen aan kwamen. Het maakte ook den indruk alsof ze min of meer slaapdronken nog ten minste een heel kort oogenblik noodig hadden om aan het licht van de morgenschemering te gewinnen. Het gebeurde toch meermalen dat er een paar tegen elkaar botsten, waardoor een of beide hun evenwicht verloren en naar beneden tuimelden, waarbij de lichter gekleurde onderkant der vleugels zichtbaar werd. Doch al spoedig vlogen ze weer normaal en waren in een oogwenk naar boven.

(Slot volgt).

KLEINE MEDEDEELINGEN.

Het ontvetten van tanig geworden vlinders.

Het z. g. tanig of vettig worden van opgezette vlinders is een verschijnsel, dat nog al eens voorkomt en vele verzamelaars de schrik om het hart doet slaan, als het de zeldzame exemplaren hunner kollektie zijn, die door het euvel worden aangetast.

De heer VERSTRIJDEN te Makasar deed mij enige tijd geleden tegen dit tanig worden een middel aan de hand, dat in wijder kring bekend dient te worden, en voor menig vlinderverzamelaar een uitkomst zal wezen. Ik laat de Heer V. zelf aan het woord:

„Een paar weken geleden, deed ik een aller onprettigste ontdekking bij mijn vlinderverzameling, n. l. het verschijnsel van tanig worden, waarvan ik als jeugdig verzamelaar in Holland al veel verdriet ondervond, vooral bij Noctuiden (Nachtvlinders) met dikke lijven, en hetgeen ik op gezag van Dr. WINKLER „Handboek voor den verzamelaar” ijverig met magnesia en leempoeder trachtte te keren, echter met onvoldoende succes. Het poeder liet zich meermalen slecht verwijderen en het vette lichaam werd niet geheel vetvrij.

Juist de zeldzaamste exemplaren van mijn kollektie bleken aangetast te zijn, zowel dag- als nachtvlinders; vooral de hoogst zeldzame *Charaxes cadeni*, afkomstig van Loebok Sikaping (Padangse Bovenlanden) zag er vreselijk van vet doortrokken, zo goed als onherkenbaar uit; geen kleur was daaraan meer te bekennen.

Ik kwam toen op het idee, om daartegen petroleum-aether aan te wenden. Eerst nam ik de proef op een aantal minderwaardige vlinders. De petroleum-aether goot ik in een ruime glazen schaal, voldoende breed en diep, om een vlinder met speld en al onder te dompelen; dekte de schaal met een glasplaat even toe, om snelle verdamping te voorkomen, om na enige ogenblikken de vlinder, na hem zacht op en neer bewogen te hebben, er uit te nemen. Het succes was volkomen! Daarna kwam de primeur van mijn verzameling, de bovengenoemde *Charaxes* aan de beurt en ook deze vertoonde zich na de verjongingskeur weer in zijn volle pracht.

In de handboeken vindt men als ontvettingsmiddel wel benzine opgegeven, doch petroleum-aether is vluchtiger, zuiverder, en laat b. v. bij de behandeling van vetvlekken op papier geen rand na.”

Wie dus de raad van de Heer Verstrijden opvolgt, kan aan zijn kollektie „vetloze dagen” bezorgen

E. J.